

KERKBLAD

Jaargang 31 - nummer 11
vrijdag 31 mei 2024
editie Dokkum e.o.

Geandewei

Protestantse
Kerk

De kamerling: een verhaal na Pinksteren

'Maak dat ik alle
soepen mag'

Oefenen om God
echt te vertrouwen

De plek van muziek
in de eredienst

Column Jetske Lysbeth de Groot

Sop

It ferhearren fan in gebed giet net altyd ien op ien, sa fan: u vraagt, wij draaien. G e b e d e n wurde ferheard mar faaks op in ûnferwachte wize.

By ús thús krigen wy op snein altyd sop, meast grientesop. It lytse bytsje dat ik yn myn boardsje krige, ik fûn it in griis dat de snein wie foar my dêrom in straf. Om dat akelige sop.

Bartje woe net bidde foar brúne beantjes, sa heech spile ik it net mei it sop mar it bidden gong net fan herten.

Op sneinsskoalle moasten wy op in kear in brief oan God skriuwe. Wy fûnen it as bern mar in nuvere opdracht, wêrom skriuwe as jo it sa ek sizze koene? Mar wy wiene wol sa goed en skreaunen in gebed oan God.

No trof it sa dat wy dy sneins Frânske asperzjesop krije soenen dat de snein wie foar my dus al bedoarn. Yn it gebed skreau ik, neist dingen as: 'laat mijn beppe 80 jaar worden' ek: 'en maak dat ik alle soepen mag, want vandaag krijgen wij Franse aspergesoep en dat mag ik niet'. (Frisisme wie my doe net frjemd).

In oantal fan dy bernegebeden waard publisearre yn it tserkekrantsje en ús mem helle dy fan my der sûnder kantroeren út. Der is noait oer praat wurden mar by it ferpartsjen fan it sop waard ik tenei oerslein en gong de sopleppel oan my foarby. Halleluja. Doe't ik dit ferhaal letter ris oan ien fertelde, sei dyjinge: Dan is dyn gebed dus ferheard. Gek genôch hie ik it sa noch net earder besjoen.

Hjoedtedei bid ik noait mear foar mysels want om mei de wurden fan Psalm 23a te sprekken: 'myn tsjerk rint oer fan goedens en genede' en der binne my geweldige lytse en grutte dingen taskikt dêr't ik noait oan tocht ha om sels mar om te freegjen.

No bid ik benammen, en in soad oaren mei my wit ik, om frede en gerjochtichheid. Want, ek wer psalm 23, 'dan rin ik op de heirbaan fan syn wetten, en't rjocht, fan nimmen skeind'. Mochten dy gebeden ferheard wurde. Amen.

Meditatie De kamerling: een verhaal na Pinksteren

'Filippus deed wat hem gezegd werd en ging naar die weg toe. Daar kwam hij een Ethiopiër tegen, een eunuch, een hoge ambtenaar van de kandake, de koningin van Ethiopië, die belast was met het beheer van haar schatkist.'

Handelingen 8:27, lees het hele verhaal van vers 26-40.

door ds. Bob Haanstra

De vakantietijd nadert. Velen trekken er dan op uit, de warmte tegemoet. Of andere culturen ervaren. Dat deed de opperschatbewaarder van de koningin van Ethiopië ook. Reizen. Naar de stad der steden: Jeruzalem. De stad van God. Ooit was de koningin van Sheba uit diezelfde streken naar koning Salomo gekomen. Er lagen dus oude banden tussen Ethiopië en Jeruzalem.

De schatbewaarder zal de verhalen hebben gekend. Hij wil de stad zelf weleens zien. En hij gaat op reis: 2000 kilometer. Niet alleen als toerist, hij gaat ook om te aanbidden.

Hij was een ontmande. Alleen zo kon je een hooggeplaatste hoffunctionaris worden. Zijn ouders hadden dat voor hem bepaald. Hij had daar geen inspraak in gehad. Hoe zal hij zich hebben gevoeld toen hij als kind - door zijn ouders - bij zijn scheerder stond? Later was hij geklommen op de ladder van het hof. Maar de prijs was hoog: eenzaamheid, geen vrouw, geen kinderen.

Deze man is in het Bijbelse verhaal alweer op de terugweg. Als ontmande had hij niet eens de tempel mogen betreden. Het was allemaal tegengevallen. Toch had hij nog een boekrol meegekregen. Als souvenir. De rol van de profeet Jesaja. Waarom juist die rol? Hij zat er in te bladeren.

Filippus

Ergens op datzelfde moment is een diaken, Filippus, aan het vertellen over God, over

Jezus, over Gods Geest en Gods Koninkrijk. Hij krijgt te horen, dat hij naar de woestijn moet gaan. En daar ontmoet hij de lezende Ethiopiër. Filippus hoort hem de passage lezen over het schaap, dat ter slachting wordt geleid en zijn mond niet opendoet tegenover zijn scheerders. Al bladerend is hij daar blijven steken, bij Jesaja 53. Want wat komt dat dichtbij zijn eigen levensverhaal, toen hij als kind ontmand werd.

'Begrijpt u wat u leest?', vraagt Filippus. En hij vertelt over Jezus de gekruisigde, de opgestane, over de opengebroken toekomst naar Gods Koninkrijk. Hoe Jezus opkwam voor verdrukten, voor de schare. Voor ontmanden, voor ontmensden. Want voor zodanigen is het Koninkrijk van God. En de kamerling wordt hierdoor geraakt: 'Kan ik gedoopt worden?' Dat kan, want bij God zijn alle mensen in tel. En ze dalen af. Middenin de woestijn wordt er water gevonden. Water als teken van hoop en toekomst. Zo werkt God. Zo werkt Gods Geest in de wereld. Opdat ontmanden, ontvrouwden, ontmensden worden opgericht.

De schatbewaarder uit Ethiopië vervolgde zijn weg met vreugde, want hij had een andere schat gevonden, van wijsheid, die God hem schonk in Zijn Woord. Zo vatte hij moed, die op reis was. Daarmee kon hij voort. Maar ook wij. Want een elk, die in vertrouwen daarnaar zijn leven richt. Die zal er in aanschouwen, des Heren aangezicht.

ds. Bob Haanstra uit Mitselwier is emeritus-predikant

Leesrooster

Week 23, 2 t/m 8 juni

zondag	Marcus 2:23-3:6
maandag	Marcus 3:7-19
dinsdag	Marcus 3:20-35
woensdag	Handelingen 4:32-5:11
donderdag	Handelingen 5:12-21a
vrijdag	Handelingen 5:21b-32
zaterdag	Handelingen 5:33-42

Week 24, 9 t/m 15 juni

zondag	Handelingen 6:1-15
maandag	Handelingen 7:1-16
dinsdag	Handelingen 7:17-34
woensdag	Handelingen 7:35-43
donderdag	Handelingen 7:44-8:1a
vrijdag	Marcus 4:1-12
zaterdag	Marcus 4:13-23

Persoonlijk God geloven

Geloven is een proces met ups en downs en een mens heeft aan één leven niet genoeg om een echt doorleefd geloof te ervaren, denk ik. Maar gelukkig heeft God de tijd en gaat Hij met ons verder ná dit leven.... Het leven hier en nu is namelijk niet alles wat God voor ons heeft. Dit leven is slechts een opstapje naar heerlijke dingen die God nog voor ons heeft klaarliggen.

door Nelleke Berntsen

Ondertussen begint Hij met ons in dit leven. We komen met God in aanraking, door mensen om ons heen, die ons – hopelijk – iets van echt geloof laten zien. En we horen er over, bij voorkeur in het gezin waarin we opgroeien. En dan komen er allerlei fases van geloven. Als we heel jong zijn, dan zijn we ontvankelijk voor de mooie verhalen en plaatjes in de kinderbijbel of in filmpjes. Er zijn de liedjes waarvan we blij worden. En als we groter worden, dan leren we ook de geschiedenis kennen van de weg die God met de mensen en zijn schepping is gegaan. En dan leren we ook iets over teleurstellingen waar God toch doorheen blijkt te werken.

Op dezelfde manier leren we ook bidden. Eerst is het natuurlijk het afwerken van een verlanglijstje, zoals met Sinterklaas. Maar zoals Sinterklaas zijn functie heeft gehad, als we oud genoeg zijn om zelf te kopen wat we willen, zo lijkt het gebed van ons mensen ook aan belang in te boeten naarmate we ouder worden.

Het vreemde is, dat wanneer God al onze wensen vervult, of anders gezegd: als de dingen gaan zoals wij het graag willen, ons geloof helemaal niet groeit. Integendeel: wij gaan het steeds vanzelfsprekender vinden dat de dingen gaan zoals we hoopten. Pas wanneer het spannend wordt in het leven, dan gaan we over deze dingen nadenken. En dan – temidden van moeite en spanning – gaan we God aanroepen. Als dan de situatie voor ons goed afloopt, dan zijn we even opgelucht en blij en ook wel dankbaar, maar het went ook weer snel. En we gaan weer over tot de orde van de dag...

Geloofscrisis

En als onze gebeden níet worden verhoord? Dan komt daar voor het eerst een geloofscrisis. Dan kan het moeilijk zijn, een grote teleurstelling, of een diep verdriet. Het heet niet voor niets een crisis. Het kan ons hele leven op zijn kop zetten. Maar... het dwingt ons er wel toe om na te denken over ons leven. Over wat ons beweegt, wat we zoeken en waar we het dachten te vinden. We gaan het dan ook delen met mensen die vergelijkbare ervaringen hebben opgedaan. En zo is daar de mogelijkheid om (met elkaar) te groeien in geloof.

En ja: helaas is er dan ook de mogelijkheid dat we ons van God gaan afwenden. Wij zijn in Hem teleurgesteld. En dan willen we soms niet meer van Hem weten. Maar eigenlijk maakt het niet veel verschil, want we wisten toch al niets van Hem... Er is nooit een echt geloof geweest in God. We hielden Hem dus voor Sinterklaas, voor degene die onze wensen moet vervullen. En dát blijkt Hij dan niet

Als wij ons gaan oefenen - want het moet echt geoefend worden! - om God echt te vertrouwen, dan gaan we versteld staan over wat Hij allemaal op onze weg brengt!

te zijn. Wat dan wel? Lang niet iedereen gaat op zoek naar het antwoord op die vraag.

In de Bijbel lezen we veel over mensen, die worstelen met leed, met angst en teleurstelling. Een bekend voorbeeld is Job. We lezen dan ook altijd dat, als ze blijven zoeken, ze sterker uit het proces tevoorschijn komen. Ze hebben God op een andere manier leren kennen. Wat zeg ik? Ze hebben nu pas écht iets van Hem leren kennen! In tegenstelling tot de illusie die ze van Hem hadden. En dat blijkt dan het begin van een echt geloof.

Gaat dit niet hetzelfde met menselijke relaties? Moeten wij ook niet elkaar echt leren kennen door vreugde en verdriet heen, om dan te ontdekken wat een relatie voorstelt? En ook – zeker – om te ontdekken wat wij voorstellen in die relatie. Wat onze trouw en verbondenheid waard zijn?

Nergens belooft God dat Hij alles hier en nu al zo zal maken als wij mensen het graag willen. Wél wordt ons steeds weer voorgehouden, dat Hij onze Schepper is, dat Hij als een vader voor ons wil zijn, die het beste met ons voor heeft. En ook dat er méér is dan het 'hier en nu'. Zou Hij dan, als Schepper en als vader, niet beter weten dan wijzelf wat dat 'beste' voor ons is?

Oefenen

Als wij ons gaan oefenen - want het moet echt geoefend worden! - om God echt te vertrouwen, dan gaan we versteld staan over wat Hij allemaal op onze weg brengt! Hulp van medemensen, begrip, een goed boek dat ons de weg wijst, een mooi lied dat bemoedigt, een nieuwe gedachte, een preek die daar juist over gaat... Teveel om op te noemen.

Wij mogen gaandeweg merken hoé wij gedragen worden, als wij écht proberen God te vertrouwen. We merken dan zowaar, dat we anders gaan aankijken tegen de wereld, tegen wat ons overkomt en tegen alles in en om ons heen. We gaan ook niet meer uit van vanzelfsprekendheden, maar tellen ze steeds meer als zegeningen.

Ik denk, dat dit iets te maken heeft met wat Paulus schrijft, over een vrede die alle verstand te boven gaat, hoe de omstandigheden ook zijn. Wat heeft de wereld het nodig, dat christenen hiervan iets laten zien, gewoon op de plaats waar ze – niet zomaar – gesteld zijn.

Nelleke Berntsen uit Leeuwarden is gepensioneerd docente godsdienst en redactielid van Geandewei

Diversen

Byldspraak - Willem Wilstra Hoe leaflik is jo hûs, o Hear

Ds. Bogerd gaat deze zomer schatgraven in Romeinenbrief

Voor het negende seizoen verzorgt ds. Karel Bogerd uit Wâlterswâld zomerse bijbellezingen in gebouw Maranatha. Dit jaar gaat hij zeven avonden lang schatgraven in de brief van Paulus aan de Romeinen. De avonden duren van 19.30 tot 20.30, op de woensdagen 12 en 26 juni, 10 juli, 14 en 28 augustus, 11 en 25 september. Ze zijn ook digitaal te volgen via hervormdwouterswoude.nl

Psalmzangavond in Grote Kerk Leeuwarden op vrijdag 14 juni

Op vrijdag 14 juni is er een massale Psalmenzangavond in Grote of Jacobijnerkerk in Leeuwarden. Ook enkele liederen van Johannes de Heer staan op het programma. Organist is Pieter de Boer, de Bovenstemgroep Wâlterswâld ondersteunt de zang en evangelist Sam de Visser verzorgt een meditatie. Deuren open om 19.30 uur, aanvang 20.00 uur, toegang vrij.

Vaderdagconcert in Damwâld door kinder- en mannenkoor

Op de avond voor Vaderdag, zaterdag 15 juni, verzorgen interkerkelijk mannenkoor Dit is 't wat ús bynt en christelijk kinderkoor Shalom een vaderdagconcert in de Sionskerk, Haadwei 127 in Damwâld. Ds. Remco de Jong van Urk spreekt over het thema 'Onze Vader' en de koren verzorgen bijpassende liederen. De entree is gratis, wel wordt een collecte gehouden. De opbrengst daarvan is voor christelijk kindertehuis De barmhartige Samaritaan in West-Oekraïne, waar 75 meisjes wonen die geen ouders meer hebben of door omstandigheden of handicap niet meer thuis kunnen wonen. Het concert begint om 19.00 uur.

Hoe leaflik is jo hûs, o Hear,
de wenning dêr't jo namme klear ta klinken komt foar alle minsken.
Noait giet de langstme by my wei,
dat ik dêr komme en sjonge mei.
Wat soe my boppe dream en winsken noch leaver wêze as dêr stean,
om ta jo libben yn te gean.

It heil dat oer jo wente leit jout alle libben feilichheid,
de fûgels fine dêr har nêsten.
De swellen fleane út en yn,
de mosken wenje boppe 't bynt,
hja hawwe in honk om út te rêsten.
Ik haw in honk yn Gods paleis: o, dêr te sjongen nachts en deis.

Want God, de Heare, goed en mild, ús sinne en ús feilich skyld,
hâldt ús yn eare út geunst allinne.
Want Hy ûntkeart it goede net dy't foar Him libje oprjocht fan hert
en op'e goede wegen rinne.
Hoe sillich dy't it yn'e wrâld op Jo en op jo almacht hâldt!

Psalm 84 : 1, 2 en 6, oersetting Gerben Brouwer

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Hoofdredacteur:

Arjen Bakker
Romptastrjitte 15
9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276
E. redactie@geandewei.nl

*Niet voor opgave en opzeggen
abonnementen, u vindt de contact-
persoon hiervoor bij de berichten
van uw eigen gemeente*

Advertenties en familieberichten

Media advies Theo Wijbenga
T. (06) 51426179
(bereikbaar van 8:30 - 13:00 u.)
E. advies@theowijbenga.nl
W. theowijbenga.nl

Kopij algemeen deel:

uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:

Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

www.geandewei.nl

Colofon

Boekbespreking

Evangelisatieverenigingen nader in beeld

Als uitvloeisel van de grondwet van 1848 – in dit verband moet de naam van J.R. Thorbecke genoemd worden – kwam in 1855 een regeling tot stand voor het oprichten van verenigingen. Hervormde ‘waarheidsvrienden’ en ‘confessionelen’ grepen toen hun kans om tot organisatie over te gaan: zij richtten evangelisatieverenigingen op.

door dr. Jan Dirk Wassenaar

Achtergrond daarvan was onvrede met de bestaande bestuurscultuur onder het door koning Willem I ingevoerde Algemeen Reglement van 1816, maar vooral met de toen opkomende moderne theologie. Overigens waren het niet alleen waarheidsvrienden en confessionelen die overgingen tot mobilisatie – ik gebruik deze term omdat er meer en meer sprake was van kerkelijke strijd. Ook modernen deden dat, onder de paraplu van de interconfessionele NPB (1870) en van de VVH (1904). De hervormd-gereformeerden volgden met ‘Evangelisatie-commissie van wege de Geref. Bond’ (1928) en de IZB (1935).

In 2021 promoveerde ds. Teije T. Osinga, emeritus-predikant te Franeker, aan de Protestantse Theologische Universiteit op het belangwekkende proefschrift *Hervormde evangelisatieverenigingen in Nederland 1855-1951*. In zijn lijvige boek doet hij verslag van zijn jarenlange onderzoek naar ‘doelstellingen en praktijk’ van 244 van zulke verenigingen, en wel van 1855 tot 1951. Ik noem de dissertatie van Osinga ‘belangwekkend’, omdat hij het verschijnsel van de verenigingen, die voor de ontwikkeling van de Nederlandse Hervormde Kerk van grote betekenis zijn geweest, uitstekend in kaart gebracht heeft.

Een toegift

Onlangs publiceerde Osinga een soort ‘nalezing’ op zijn proefschrift: een bundel met vijf kerkhistorische bijdragen over evangelisatieverenigingen, evangelisatielokalen en evangelisten. Anders gezegd: een ‘toegift’. Want vanwege de vraagstelling van de dissertatie – de

focus was gericht op de ‘uitgangspunten’ van de verenigingen – kon niet alles daarin worden behandeld.

De eerste bijdrage betreft een bewerking van een artikel dat als opmaat gediend heeft voor het proefschrift. Het gaat over de aandacht voor evangelisatieposten in (kerk)historische handboeken en andere werken.

Het tweede artikel heeft betrekking op hervormde evangelisten als object van onderzoek. Wie waren zij en wat was hun afkomst? En: hoe, waar en door wie werden ze opgeleid?

Het lokaal

In het proefschrift waren de ontmoetingsruimten van de verenigingsleden – men denke aan lokalen, gebouwen en kapellen – geen punt van aandacht. Over dat thema gaat het derde artikel, getiteld ‘Het lokaal. Een bijzonder fenomeen in de geschiedenis van de Nederlandse Hervormde Kerk’.

Waren de leden van de evangelisatieverenigingen autochtone gemeenteleden of kwamen zij om redenen van werk van elders? Bij wijze van voorbeeld – men zou het een *case-study* kunnen noemen – bespreekt Osinga die kwestie in ‘Een socio-demografisch onderzoek naar de leden van ‘Uw Koninkrijk kome’ te Dongjum’, het vijfde artikel.

De genoemde bijdragen zijn alle vier eerder in een tijdschrift gepubliceerd. Dat geldt niet voor het vierde, over hervormd leven in de

schaduw van de Franeker Martinikerk, in de evangelisatievereniging Bethel. In zijn proefschrift kon Osinga geen specifieke verenigingen bespreken. In dit artikel doet hij dat dus wel. Hij richt de blik daarbij ook op de regio. Osinga: ‘(...) in een straal van twaalf kilometer rond de Franeker Martinikerk deden zich naast Bethel nog eens zeventien groepen hervormden voor, orthodoxen en vrijzinnigen, die op zondag ‘eigen’ ofwel van de lokale hervormde gemeente afgezonderde samenkomsten organiseerden. De geschetste situatie in de directe schaduw van de Martinikerk was dus niet uniek. Een soortgelijke omstandigheid was het geval in 42,8% van de 42 binnen de cirkel zetelende hervormde gemeenten.’

Aan tal van hervormde evangelisatieverenigingen zijn publicaties gewijd. Het gaat dan vooral om lokale historische overzichten. Osinga komt de lof toe dat hij in zijn proefschrift het bredere kader heeft geschetst en dat hij in zijn nieuwe boekje enkele aspecten apart onder de aandacht heeft gebracht.

dr. Jan Dirk Wassenaar is predikant van de Protestantse Gemeente te Hellendoorn en een vaste medewerker van *Geandeweï*

Teije T. Osinga,
Vijf kerkhistorische bijdragen over evangelisatieverenigingen – evangelisatielokalen – evangelisten; Uitgeverij Elikser, Leeuwarden, 2024; 105 p.; ISBN 9789463656399; prijs: 16,50 euro

Het interieur van het evangelisatielokaal te Jelsum met op het preekstoelte evangelist Pieter van der Vlerk geflankeerd door de bestuursleden

Het schamele interieur van het evangelisatielokaal te Schurega, kort voordat het lokaal werd afgebroken

Liturgie

De plek van instrumentale muziek in de eredienst

Muziek is er niet alleen voor de begeleiding van de gemeentezang, maar heeft ook in zichzelf een kracht die het geloof kan voeden. Zo ontstond in de tweede helft van de vorige eeuw aandacht voor het gebruik van instrumentale muziek in de kerk. Maar waar plaats je die muziek in de eredienst?

door dr. Oane Reitsma

In veel gemeenten zijn nieuw verworven inzichten van de zogenoemde liturgische beweging - tweede helft vorige eeuw - ingevoerd. Zo werd een kerkdienst niet meer alleen gezien als een preekbeurt met liederen eromheen, maar als één geheel: een viering waarin verschillende onderdelen hun eigen plek hebben. Een van die inzichten was dat muziek er niet alleen voor de begeleiding van de gemeentezang is, maar ook in zichzelf een kracht heeft die het geloof kan voeden. Er ontstond aandacht voor het gebruik van instrumentale muziek in de kerk.

Maar waar plaats je die muziek in de eredienst? In veel gemeenten is het moment na de preek daarvoor de plek geworden. Dan kan de gemeente al luisterend nog even bezinnen op de preek. Het lied dat meestal op die plek gezongen werd, wordt dan vaak na het orgelspel alsnog gezongen.

Muziek of een lied?

De verschillende onderdelen van de eredienst reageren op elkaar. Dat geldt ook voor het lied na de preek. De gemeente stemt met het lied in met de woorden van de voorganger, draagt ze verder, of geeft juist een tegengeluid. Er wordt ingestemd met het Woord dat zojuist klonk, of het is er een antwoord op. Oorspronkelijk hoorde op deze plek de geloofsbelijdenis, die instemt met het zojuist verkondigde geloof.

Wat gebeurt er nu als dat lied wordt vervangen door meditatief orgelspel? Zachte, kalme muziek kan op zo'n moment heel mooi zijn om ruimte te geven aan gedachten. Het is wel de vraag of je daarna nog een lied moet zingen. In de volgorde 'preek - orgelspel - lied' reageert het lied namelijk niet meer op de preek. Er zit ineens iets anders tussen, waardoor het in de lucht komt te hangen. En wat ertussen zit is muzikaal gezien niet altijd met het lied verbonden, in sfeer of zelfs toonsoort. Je kunt per keer overwegen: past hier muziek of past hier een lied, en dan een van beide doen. Welk 'antwoord' is passend bij deze preek?

De kracht van muziek

Daarnaast beperkt het idee van 'meditatieve muziek' zowel hoe we tegen de preek aankijken als hoe we tegen muziek aankijken. Het versmalt namelijk de opvatting van wat een preek kan zijn én het versmalt de opvatting van wat muziek is. Een preek kan bijvoorbeeld poëtisch-meditatief zijn of profetisch-protestant. Een preek kan bemoedigend zijn, lerend, of activerend als de nadruk ligt op het 'doen' van Gods Woord in de wereld. Kortom, een preek kan allerlei gedaanten aannemen.

Niet iedere preek vraagt om een aansluitend meditatief, contemplatief moment. Soms vraagt het om reactie en moet de gemeente niet nog langer in een passieve luisterhouding gedrukt worden. Het is als met kinderen die een uur stil in de klas hebben zitten luisteren - die willen rennen en iets doen na het stilzitten. Want tijdens het horen van een rustig uitgesproken preek hebben mensen meer dan voldoende ruimte de woorden te koppelen aan hun eigen gedachten. Bij een meditatieve preek past een contemplatief moment. Een activerende of ontregelende preek vraagt om een direct antwoord van de gemeente. Daar wordt de liturgie dynamisch van.

De andere kant van het verhaal is dan ook dat de muziek altijd als 'meditatief' benaderd wordt. Het moet zacht en langzaam klinken. Maar evenals de preek kent ook muziek vele gedaanten. Kan de enige plek in de eredienst waar instrumentale muziek zelfstandig klinkt alleen ingevuld worden door contemplatieve, rustige muziek? Dat beperkt de kracht van muziek.

Hoe kan het ook?

In veel geloofsgemeenschappen is het orgel- of pianospel na de preek het enige moment waarop de organist of pianist mooie muziek kan verzorgen waar de gemeente niet doorheen praat. Maar dat moment hoeft niet alleen na de preek te zijn. Waarom kan instru-

mentale muziek niet eens op de lezing antwoorden? Of voor of na (of zelfs afwisselend met!) de gebeden klinken en die gebeden als een 'muzikaal offer aan God en de naaste' versterken? Of bijvoorbeeld aan het begin van de dienst als 'muziek tot eer van God', zoals sommige gemeenten doen nadat de kerkenraad is binnengekomen. Bedenk bij die momenten dan eens wat de meest geschikte muziek is en zoek niet bij voorbaat het voor de hand liggende. Het vraagt wel om zorgvuldige afweging, maar die afweging kan juist tot een verrassende keuze leiden.

Muzikale talenten inzetten

Zorg dat er iedere zondag ergens in de liturgie een muzikaal moment zit. Zet bij zo'n muzikaal moment - dat zich steeds op een ander passend moment in de liturgie kan bevinden - ook muzikale talenten uit de gemeente in. In iedere gemeente zijn er mensen die een muziekinstrument bespelen. Met een beetje begeleiding kunnen hun gaven worden aangesproken en kunnen zij die inzetten voor God en zijn gemeente. Dat maakt de gemeente betrokken, de muziek divers en de eredienst levendig.

dr. Oane Reitsma is predikant van de Protestantse Gemeente Hilversum en medewerker Eredienst en Kerkmuziek van de Dienstenorganisatie.

bron: protestantsekerk.nl

Verzetsheld Gerben Ijpma 'Elkander liefhebben' in praktijk gebracht

Vlak voor Zijn hemelvaart gaf Jezus de discipelen zijn 'laatste wil' mee: het gebod om elkaar lief te hebben. Iemand die dit liefdegebod bij uitstek in de praktijk bracht was mijn oom Gerben Ijpma. Het is binnenkort tachtig jaar geleden dat hij in Koudum werd doodgeschoten vanwege zijn verzetswerk.

door Maurice C.J. Wielenga

Gemiddeld een keer per jaar bezoek ik op de Noorderbegraafplaats in Leeuwarden het graf van onze doodgeschoten, dappere oom Gerben Ijpma. Op de sokkel staan de woorden ingebeiteld: 'Niemand heeft grotere liefde dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden.' (Johannes 15:13).

Gerben was nog maar 23 jaar oud, hij was verzekeringsagent van beroep, voetbalde graag bij de christelijke voetbalvereniging Blauw-Wit'34 en was sinds kort verloofd met Aaltje Boot, die evenals Gerben in het verzet zat en koerierster was. Gerben was rayonhoofd van de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers in Zuidwest Friesland. Standplaats: Koudum. Doel van deze Organisatie was zoveel mogelijk bonkaarten te stelen uit gemeentekantoren en ook uit de kluis van zuivelfabriek Workum. In het zuidwesten van Fryslân zaten veel mensen ondergedoken, onder wie Joden. Die moesten allemaal gevoed worden, maar om eten te kopen had je bonkaarten nodig. Daarom was deze verzetsactiviteit dringend nodig.

Verraad

Op een onbewaakt ogenblik in augustus 1944 ging het mis. Na verraad door de voormalige verzetsvrouw en latere SD-medewerker Miep Oranje deed de SD invallen op 27 adressen in het land, onder meer bij Huize Liana aan de Oude Gracht in Utrecht, een koeriersterscentrale. Koeriersters onderschepten collega's die onderweg waren naar Huize Liana, maar ze misten Cornelia van den Berg-van der Vlis,

schuilnaam Annie Westland. Deze Friese koerierster werd aangehouden en gefouilleerd en daarbij vonden de Duitsers een pasje, dat verband hield met de tweede distributiekraak in Workum. Daar stond op dat de houder van het pasje in Koudum kon vragen naar 'Gerard', die hem dan naar de bonnen zou brengen. Het Koudumer verzet werd gewaarschuwd dat mensen die naar de bonnen kwamen vragen, niet vertrouwd konden worden. Dat moet ook Gerben Ijpma geweten hebben.

Helaas tuinde hij op 14 augustus 1944 toch in een list van een groepje SD-ers. Ze hadden zich vermomd als boerefeinten in overall, met gele klompen aan en boerenpetten op. Op diverse plaatsen in Koudum vroegen ze zonder resultaat naar 'Gerard' (naar later bleek ging dit om politieman en verzetsstrijder Gerben Oppedaal) en ze wilden alweer weggaan, toen ze Ijpma tegenkwamen, die net vanuit Molkwerum kwam aanfietsen.

Ze vertelden Ijpma dat ze lid waren van een transportploeg die de bonkaarten kwam ophalen voor het Centrale Distributiekantoor in Utrecht. Gerben geloofde dit en leidde hen naar de bonnen. Dat werd zijn ongeluk. Hij werd gearresteerd en naar het beruchte Scholtenhuis in Groningen overgebracht. Dit voormalige patriciërshuis stond bekend als marteloord en daar heeft Gerben ook zwaar geleden. Op 16 augustus werd hij samen met andere gevangenen per auto teruggebracht naar Koudum en in zijn slaapkamer op zijn onderduikadres doodgeschoten.

De kogels, zo werd later vastgesteld, kwamen uit het pistool van de beruchte Nederlandse nazi Klaas Carel Faber, een FN9mm. Deze moordenaar werd in 1947 ter dood veroordeeld, maar die straf werd omgezet in levenslang. Na een listige vlucht in 1952 uit de Koepelgevangenis in Breda vestigde hij zich in Duitsland, waar hij als 'eerzaam burger' door het leven ging, bij de Audifabriek in Ingolstadt werkte en nog 27 jaar van zijn pensioen genoot, tot hij in 2012 overleed. In het boek *Het Beestmensch* dat Arnold Karskens over Faber schreef staat dat Ijpma personen uit het verzet zou hebben aangewezen. Dat is beslist onwaar. Zijn blazen is vrij van smetten.

Grijze toorts

Fier staat de grijze toorts overeind op het ereveld voor gevallenen op de Noorderbegraafplaats. Ieder jaar worden daar op 4 mei bloemen gelegd en wordt stilte betracht, sinds kort met passende muziek erbij. Gerben heeft zijn leven geofferd voor onze vrijheid, een vrijheid die duur betaald is. Nu in vele landen die vrijheid onder druk staat moeten wij de Friese tekst op de sokkel goed in ons geheugen prenten; "dat wy yn frede foar rjocht en frijdom weitsje".

Aaltje Boot mocht Gerben bij leven niet terugzien. Ze is in 2022 op 100-jarige leeftijd heengegaan. Om eeuwig bij God te zijn, samen met Gerben.

Maurice C.J. Wielenga uit *Joure* is publicist en een vaste medewerker van *Geandewei*

Op deze foto uit het Fries Fotoarchief is te zien hoe Gerben Ijpma enkele bonkaarten en een portefeuille verstopt

VOLGENDE KEER in **G**eandewei

Laten we deze zomer niet alleen op onze lauwersen rusten, maar ook nadenken over de kerk en onze plek daarin

